

kitombolt erdőréim idézgetéseivel; miután attól mai nap hazánkban senki sem tart már.-- Hagyjon fel a gabonatalajon álló erdők fentartásának erőszakolásával, mely könnyű ugyan, mert sem elméleti, sem gyakorlati ismereteket nem igényel; mert elég neki a "sic jubeo" - de a mely gyakorlati és üdvös eredményre nem vezethet.

Hasson inkább velünk együtt oda, hogy feltétlen erdőtalajon álló erdőink törvényjavaslataink alapján fentartassanak, és hogy azon talaj, mely egyébre nem könnyen használható, és a mely hazánkban sokkal nagyobb tért foglal el, mint gabonatalajon álló erdőségeink, hogy tehát mért-földekre terjedő kopár hegyoldalaiink, futó homokterületeink stb. mielőbb czélszerűen beerdósíttessenek; mert akkor igaz, hogy nehezebb és hangzatos frázisokra kevesebb alkalmat nyújtó munkát végezend: de mindenesetre olyat, mely a honpolgárok hálájára nagy mértékben érdemes.

X.

AZ ERDŐTÖRVÉNYJAVASLATRÓL. ϕ

/R/ Bátran kezdhethük e sorokat a közvélemény régen hangoztatott szavával, - hogy egy új, korszerű és az erdők összes érdekeire kiterjedő erdőtörvény alkotása a magyar törvényhozás egyik legsürgősebb teendői közé tartozik.

Fájdalmasan érintett ezért mindenkit az, hogy a vadászati törvényjavaslat hamarább ke-
./.

ϕ Megjelent a "A Hon" folyó évi 29. és 30. számaiban.

rült a képviselőház elé, mint az igazán égetően szükséges erdőtörvény tervezete. Eszünkbe juttatta ez a lehetőséget, hogy az erdőkben rejtező vadak ügye hamarabb jut jó rendbe, mint a vadaknak lakást adó erdő, és így a magyar képviselőház törvényhozási munkálatában is lesz: filius ante patrem.

Még 1867-ben hire járt, hogy van kész erdőtörvényjavaslat; 1868-ban pedig már a lapokban is irták, hogy a magyar gazdasági-egyesület és az országos erdészeti-egylet a földmivelésügyi ministeriumnak erdészeti törvényjavaslatot terjesztettek fel.

Hittük, hogy három kerek esztendő elég lesz arra, mikép a földmivelési minister a neki adott kész törvényjavaslatból még remekebb törvényjavaslatot készítsen s azt a képviselőház elé juttatva, az erdőbirtokosokat megörvendeztesse.

Türelmem nem hagyott el, pedig sokat olvastam e várakozásom ideje alatt erdőpusztításról, irtásról s égetésről. Biztattam azonban magamat, hogy eljön hamar azon idő, midőn a sok kár és nagymérvű vagyonpusztulás meghatja a ministerium fülét, s érezni fog magában hivatást e dolgok jóvátételére, mikor aztán elég erős is lesz benső intelmének engedni s jó szándékáról tanuságot adandó, előáll az erdészeti törvényjavaslattal.

Eljött a várt idő és úgy fogadtuk az e lapokban közölt törvényjavaslatot, mint a Sahara sivatagjában tikkasztó szél terhe alatt küzdő vándor a látkörén felcsillámló forrást.

Nagy figyelemmel olvastam az erdő-törvényjavaslatot, s megvallom, hogy a földmivelési minister ipar-törvényjavaslatának históriáját ismerve, gyanus feltétellel vettem kezembe; tanulmányozásom után azonban ama meggyőződésre jöttem,

hogy ez alkalommal szabadosabb munkával állunk szemközt, mert a javaslat alapelvei megfelelnek azon erdőgazdasági elveknek, melyeket más mivellet államok is elfogadtak s melyek a külföldi erdőtörvényekben is kifejezést nyertek, s melyeknek alkalmazását hazánkra nézve is célszerűnek tartjuk. Elismeréssel constatáljuk, hogy a földmívelési minister ez alkalommal, értve a specziális erdészeti elveket, helyesen megtudta választani azt, mi az e részben előhaladottabb külföld intézményeiből nálunk is alkalmas a meghonosításra.

Azzal egyébiránt, hogy az erdőtörvényjavaslat gazdasági elveit elfogadhatóknak jelezzük, távolról sem akarjuk azt mondahi, hogy magára antörvényjavaslatra ne lenne észrevételünk; sőt ellenkezőleg, itt határozottan oda kell nyilatkoznunk, hogy a törvényjavaslatban, miként alább is ki fog tűnni, több igen lényeges és bátran mondhatni, sarkalatos kérdés félszeg felfogásra talált, melyek ha alapos megoldást nem nyernének, akkor e javaslat is mint félszeg munka kerülne a törvényhozás elé, s a sürgős erdőtörvény, mely a jelen országgyűlés működésének gyöngyét képezhetné, valószínűleg a jövő országgyűlés számára maradna, a mit pártunk érdekében, ha azt a közjónak alárendelni kötelességünknek nem tartanók, sajnálni épen nem lehetne. Azonban sokkal nyabobb bizalmunk van Szilávy minister urhoz, hogy ne hinnők, miszerint a következőkben felmutatott hiányokat majd kiegészíti.

Mielőtt azonban ezek kiderítéséhez fognánk, kettőt kell megjegyeznünk; Először, hogy az erdőtörvényjavaslat sikeres.

sebb méltathatása végett a külföldi erdőtörvényeket is gondosan áttanulmányoztuk; felmerült kételyeinkre, és megjegyzéseinkre pedig több, az erdészet terén szolgáló kitűnő szakértőt is megkérdeztünk s így azonnal helyzetben vagyunk, hogy az erdőtörvényre vonatkozó alábbi javaslatainkat, mint az ekként nyert megállapodás eredményét, mutathatjuk be. Másodszor, hogy a törvényjavaslat nem érintett részeit, mint megtartandókat, elfogadhatónak tartjuk.

+

+

+

A törvényjavaslat 20.§-a azt mondja, hogy a szabad kir. városok és a holt kéz erdőségeinek üzem- vagyis gazdasági terve jóváhagyás végett a minister elé terjesztessék; továbbá pedig ugyan e §. 5-ik kikezdése alatt ez áll: a ministernek jogában áll a fölterjesztett üzemtervet módosítani, vagy a használat tartamosságát egy másik üzemterv megállapítása által biztosítani,.

De nagy " kormányozhatnám "-jok volt azoknak az uraknak, a kik még arra is felhatalmaznák a ministert, hogy neki joga legyen a felett intézkedni, mikép Pálnak elrendelhesse, hogy ez a repce helyett krumplit vessen földjébe. Végzetlen kormánybölcösség, mintha bizony a minister vagy az ő fogalmazója usque tanácsossa jobban tudná azt, hogy mire van szüksége Sopron városának, mint maga Sopron város képviselőközönsége. Avagy hogy világosabb példával éljünk: mit mondana Igló város ahhoz, ha házi kezelés eseté-

-ben a minister elrendelné, hogy azon földben melyben a város lent akar természeteni, nem szabad egyebet mint zabot mivelni, a népiskoláknál, fájdalom, nálunk is nagyobb kedvezésben részesülő állami lótenyésztő intézetek számára.

Ugye- bár, ez különösen nevetséges dolog lenne? - pedig az erdőtörvényjavaslat 20. §.-a egy jottával sem mond kevesebbet, miután a szerint a minisiternek a bemutatott gazdasági terv helyett joga lenne a birtokos nyakára egy másik üzemtervet tukmálni..Avagy ha például az erdőt bíró városnak vagy holt- kéz-tulajdonosnak sok tűzifára van szüksége s erejét annak viszonyai szerint, tűzifára való gazdálkodással legelőnyösebben kezelhetni, ehhez képest pedig az erdészeti műnyelven fordának / turnus/ nevezett vágatási időszakot az irányadó érdekek szemmeltartása mellett 40 évben állapítja meg: már most ha a minisztérium erdészeti tanácsosának tetszik a minisiternek azt javasolni, hogy bizony jobb a 80 éves turnus, mert ebben alkalmasabban lehet tűzifát is meg épületfát is termelni, - ennél fogva ha a minister e javaslatot is elfogadja, már pedig erdészeti tanácsadójának csak kénytelen lesz hitelt adni; - X város köteles legyen a bureau bölcsessége előtt meghajolni s erdejét melynek ő a birtokosa, csak azért mert a minisztériumnak úgy tetszik, 40 éves vágási időszak helyett 80 évesben kezelni. E példával csak egyikét említők meg azon számos kérdéseknek, melyek a birtokos és a minster között a gazdasági terv megállapításának alkalmából felmerülhetnek, de hogy feltüntessük, mily tág tere lenne a minisztériumnak a törvényjavas-

lat értelmében parancsolni, megemlítünk egy másodikat is az erdősitésre nézve. Tudjuk, hogy az erdő nevelése kétféleképpen mesterséges és természetes uton történik; ha már most X. városnak helyi viszonyainál fogva a természetes uton való erdősités a legelőnyösebb, miért legyen éppen kénytelen arra, hogy azon esetre ha a ministerium szabad tetszésénél fogva a mesterséges erdősitést választja, ennek engedni tartozzék.

Ne mondja nekünk senki azt, hogy a minister felelős azért a mit tesz, és találni fog módot arra, hogy azon esetre, ha a gazdasági tervben változtatást kíván tenni ezt alapos tályékozás megszerzése után eszközölje. Avagy ki ne tudná, hogy azokban a ministeriumi votumokban, melyek a végelintézési tervezetet megelőzik, mi mindent és minő szépen, csattanósan és tudományos szenvelgéssel lehet elmondani? - természetesen, tudatában annak, hogy az ellenfél úgy es kapja azt replikája alá.

De tovább megyek és azt mondom: valamint biztos vagyok abban, hogy az X. város erdeiben valamely esetleges félszeg rendelet által okozott károkat soha egy minister sem fogja megfizetni, - éppen úgy nem fogadhatom el azt sem, hogy a gazdasági terv miképeni megváltoztatásának eszközölése egyedül, a minister szabad tetszésére, hogy ne mondjam kedélyességére bizassék.

A törvény intézkedésének határozottnak kell lenni, és éppen olyan lényeges kérdés eldöntésére, mely birtokomnak mily rendszerben való kezelésére vonatkozik, nem bízhatja magát senki és így X.

város sem, a csálhatatlanságra igényt nem tartható miniszterre.

Kimondandó tehát a 20.§-ban az, hogy a midőn a miniszter a szab.kir.városok vagy holtkéz erdőségeire vonatkozó gazdasági tervekben változtatást akar tenni, s ezt az illető elfogadni nem hajlandó, akkor a gazdasági tervnek a helyszínén való felülvizsgálatára egy 3 tagból álló szakbizottság alakítassék, melyhez az egyik szakértőt, a miniszter nevezze ki, a másikat a birtokos válassza s ezek együtt hívjanak meg egy harmadik szakértőt, mely bizottság többségének véleményéhez képest, aztán a miniszter határozzon. Szabad intézkedés tehát vagy is az erdőgazdasági tervnek a ministériumon kívül álló szakértők további meghallgatása nélkül való megváltatathatása csak akkor álljon a miniszter hatáskörében, ha azon véletlen eset történnék, hogy a három szakértő közül legalább kettő nem adna összhangzó véleményt. Kimondatván továbbá a bizottság összeállítása iránt az is, hogy oly esetben, midőn a miniszter által kiküldött és a birtokos által megbízott szakértő a harmadik szakértőnek megválasztása iránt nem tudna megegyezni, akkor azt azon törvényszék nevezi ki, melynek területében az illető erdőség fekszik.

A törvényjavaslat 53, 54, és 55.§-az erdei termékek szállítását tárgyalja, még pedig a két első a száraz úton való szállításról intézkedik, míg az 55.§.a vízi szállításra a következőket mondja:

" At erdei termékek folyó vizeken szállítására nézve addig is, míg az ezzel kapcsolatban lévő vízjog tekintetében a törvényhozás részletes intézkedésekről gondoskodant az eddig szerzett magánjogok sértetlen genn-

hagyása mellett, a vizekről és csatornákról fennálló 1840.10-ik törvényezik továbbra is fenntartatik."

Nézetünk szerint ezen §-al sem a fának kiuztatása, sem az épületfának tulajozhatása nincsen kellően biztositva. A kinek pedig eszébe jut az, hogy a főbb közlekedési utaktól, és folyóktól távolabb eső erdőségek fája ezen szállítási vonalakra általában véve inkább erdeipatakokon és vizeken szállitható ki: annak bizonyára igen feltűnő, hogy az erdőgazdálkodás ezen egyik igen lényeges főtényezőjének szükségsszerű biztositásáról a törvényjavaslatban kellően gondoskodva nincs.

Avagy hogy példákkal bizonyítsuk az erdészeti vízjogi kérdés megoldásának szükségét: ki nem olvasta e lapokban is azon elszomorító verekedést, mely a mult évben Nyitramegyében a fát usztató földes ur emberei és az usztatásnak ellenszegülő nép, illetőleg partbirtokosok közt történt? - és azon országos hírű perkérdésről se hallott volna senki, melynek busás árát Kolozsvár város hazafias közönsége fizeti? midőn azért, hogy Eszterházy főispán usztatási különös előjogánál fogva nem enged meg, hogy a magyar királyi kincstár a saját erdejében termelt fát az ő birtokterületén átfolyó Szamos vizén Kolozsvárra szállítsa; minek aztán az a gyönyörűséges következménye van, hogy Kolozsvár közönsége, addig míg szomszédságában az erdőben rothad el a sok fa, az Eszterházy-féle fának ölét 18-24frttal fizeti a régi 6-8frtos ár helyett s még így sem kap akkor a mikor kell. Kifogásunk, van a törvényjavaslatnak

az erdei rendőrséget illatő azon részére, mely a bíróságot és eljárást tartalmazza. Nálunk az erdőpusztítás, károsítás és a fáknak megrongálása, fájdalom, igen is átment a nép vérébe, melyet nem csupán jó tanítás, de gyors és példás büntetések által is velünk kiirtani. Szerencsétlen azért az egész gondolat, hogy az erdőkárokban a békebirák ítéljenek s hogy ezek ítélete ellen a fellebezés a királyi táblához történjék.

Ügyvédek, kik szeretitek a kis perből a nagyot megcsinálni, melynél a költség a kár értékének nemcsak százszorosává de ezerszeressévé is válhatik, - hálafeleletet intézzetek azokhoz, kik a törvényjavaslat eme részét készítették, hogy oly bámulatos módon megsziporították a perlekedők számát. Hiszen olvassátok csak: a ki levág egy 2 - mond két krajczáros abroncsot s ezért megbüntetik, akkor ha tetszik a királyi táblai ülnökök száma az eddiginél legalább is kétszeressévé válik s így még százakra menend a kinevezendők serege. Mitől egyébiránt úgy hisszük, hogy a vakon szavazó cortes haja szála is felborzad.

Szigoru és erélyesen végrehajtandó büntetést kell az erdőpusztítók és fatolvajok ellen alkalmazni. Ezt azonban a törvényjavaslat nem biztosítja, miután pedig nálunk az erdőtulajdon tiszteletben nem tartatik, enneélfogva a biráskodási részt teljes nyugodtsággal mondhatjuk olyannak, mely ha ugy marad miként most van, az erdők fenntartását czélzó törvényt egészen illusziussá teszi. Részünkről a czéltmtévesztő előbbi biráskodási eljárás helyett, a

most fennálló mezei ésberdőrendőrségi törvényt is jobbnak tartjuk és elvárjuk a kormánytól, hogy ha ennél jobbat nem tud adni, legalább ezt tartsa meg s ne irtozzék tőle, ha az még a 40 es évekből is származik.

Az erdőtörvényjavaslatnak egyik része az erdei hatóságokról és közegekről szól. E szakaszra igen fontos megjegyzésünk van. A 116. §. b/ pontja azt tartalmazza, hogy országos erdőfelügyelő csak az lehet, " ki elméleti szakképzettségét erdőakadémián, vagy felsőbb államvizsgán nyert bizonyítvány által igazolja s legalább öt évi szolgálatban szerzett gyakorlati képzettséggel bír."

Először is megjegyezzük, hogy az " országos erdőfelügyelő" címmel, mint yur is a " Pesti Naplóban" igen helyesen kimondotta, nem érthetünk egyet, . Véleményünk szerint, hogy az erdőtörvény papíron ne maradjon, megfelelő számú szakértő közeg felállítására szükséges arra, hogy annak végrehajtása felett örködjék. Magyarország és Erdély területéhez viszonyítva, pedig azt gondoljuk, hogy legalább is 30 ily felügyelőt kell alkalmazni, miből az következik, hogy egy-egy felügyelő hatásköre körülbelül az ország egyharmincad részére terjed ki, tehát, hogy az épen nem országos felügyelő; helyesebb azért a királyi erdő-felügyelő nevezet.

E némileg mellékel megjegyzésünk után áttérünk a fennebb megjelölt §. b. pontjára, s azt kérjük az illetőktől, kik a törvényjavaslat ama helyét szövegezték: mire szükség az erdőakadémia? Ha a felsőbb államvizsgát - értem az erdészekét - anélkül is lehetetni; - ez esetben kár az akadémiára menni, s ott költeni, hanem ké-szüljön mindenki magánuton és tegyen állam-

vizsgát. És ugyan, kinek juthatott eszébe azt mondani, hogy az akadémiai képzettség elég? Ha tudnók kicsoda - bizony szemé közé nevetnének, hiszen ma már állami erdész - akit egyébiránt, miként hallottuk, mindenben pórászon vezetnek - sem lehet senki, ha államvizsgát nem tett.

Nem oda urak, ne rántsátok az erdészetet oly könnyedén az egyszerűbb mesterségek sorába, melynek jelszava a tompa ész és éles fejsze; többet kívánjatok attól, kire a milliónyi pénzérket és közvagyonot képező kincset bizzátok. Vegyetek példát a külföldtől és minden tekintetben tudományosan mivelte erdészeteket alkalmazzatok, mert csak ezek képesek az erdők nagyszerű hivatását felfogni; alkalmazzatok tehát olyanokat, kik a kellő akadémiai képzettség mellett az ennek próbakövét képező államvizsgát is letették. A földmivelésügyi miniszteriumot pedig felkérjük hogy a törvényjavaslat fennebb idézett helyét kiigazítani el ne mulassza, ami csupán annyiból áll, hogy a " vagy" helyett "és"-t vesz fel.

Mit mondjunk még a 119 §-ról, melynek első pontja lényegére nézve oly megérthetetlen "gallimathias", hogy kénytelenek vagyunk szószerint is ideírni: "erdészséget vagy a szab.kir.városok és a holtkéz erdeiben erdőkezelő tisztséget csak az nyerhet, ki az erdőakadémiai tanfolyamot teljesen és sikerrel végezte, vagy valamely alsóbbrendű hazai erdészeti tanozdát végzett és az utóbbi esetben az alsóbb osztályu államvizsgát is kiállotta." Ezen szavak szerint azt a nevetséges dolgot teszi a törvényjavaslat, hogy az erdőakadémiát, tehát a felsőbb tanintézetet, mely a 116 § értelmében királyi erdőfelügyelői állomásra is képesítenek, - tehát egy pár

fokkal fennebb álló hivatalra, mint erdészségre - egysorba helyezi az alsóbbrendű "hazai" erdészeti tanodával, amaz egyébiránt csekély megkülönböztetéssel, hogy aki ezt végezte, az még tegye le az alsóbbrendű államvizsgát is, melyet a jelenlegi gyakorlat szerint olyanoktól kívánnak meg, kik erdőőrök, tehát az erdőre felügyelő szolgák akarnak lenni. Arról a "hazai" alsóbbrendű erdészeti tanodáról pedig, melyről a törvényjavaslat szól, csak az a nevezetes, hogy Magyarországon olyan egyetlen egy sincs, s azok felállítása a törvényjavaslatban sem terveztetik.

Végezetre egyik nagy hiánya az erdő-törvényjavaslatnak az is, hogy a compossesorális vagyis a közbirtokossági erdők ügyéről egyetlen árva szóval sem intézkedik. Bizony a ki ezt a javaslatot elolvassa, még arra is jöhetne, hogy Magyarországon nincs közbirtokossági erdő, vagy pedig azon csálóka álomba merülhetne, hogy hazánk birtokügyi kérdéseinek megoldása a legpompásabban haladván, annyira fejlődtek állapotaink, hogy még a közbirtokossági erdők is megszűntek s a törvény határain belül kezeli kiki a maga erdejét épen úgy a mint saját érdeke legjobban kívánja.

Hát azoknak a kik e törvényjavaslatot készítették, csakugyan nem jutott eszükbe, hogy Magyarországon közbirtokossági erdők is vannak? - Boldog földmívelési ministerium! minő jól ismered azt, hogy hol fájhat, avagy minő szépen tudsz felejtetni, ha akarsz

Mi azonban nem hagyhatjuk a dolgot úgy suttymban elsiklani, mert ám mi hallottunk a lipitói, máramarosi, erdélyi stb. elpusztult közbirtokossági erdőkről; a közbirto-

kosok közt az erdő használata felett felmerült peres kérdésekről s az erdei sequestrumokról, szóval a közbirtokossági erdőknek általában véve szomorú állapotáról, mely állapot természetszerű kifolyása annak, hogy mindenik birtokos óhajt az erdőből minél több hasznót venni s abba minél kevesebb tőkét befektetni.

Hogy a közbirtokossági erdők ügyének az erdőtörvény által való szabályozása kétségtelenül szükséges, erről annyira meg vagyunk győződve, miszerint hisszük, hogy olvasóink az e részben felhozható és általánosan ismert gyakorlati példák idézését velünk együtt nem tartják szükségesnek.

A fennebbiek valának azon főbb pontok, melyeket a törvényjavaslat kiváló hiányainak tartunk, s melyeknek az előadottak értelmében való kiigazítását a kormánynak, a képviselő urnaknak és az erdészeti közönségnek is beható és komoly figyelmébe eléggé melegen nem ajánlhatjuk. +/

4/ Ezen czikkre vonatkozó nyilatkozatunkat tér szűke miatt, a jövő füzetben közöljük.

Szerk.

Lapvezetők és kiadók:

Szerkesztő:

DIVALD ADOLF és

BEDŐ ALBERT.

WAGNER KÁROLY.